

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Елена Янакиева

за присъждане на образователна и научна степен „доктор” по професионално направление 3.5 „Обществени комуникации и информационни науки” (Книгознание, библиотекознание и библиография) на Светослава Милчева Тончева, докторант към катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика” при Философския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски” на тема: “Вътрешни комуникативни процеси в регионалните библиотеки в България – изследване на организационните аспекти”. Научен ръководител: доц. д-р Илко Пенелов

Общо представяне на процедурата и докторанта

Предоставените материали и приложените процедури отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България и Правилника за приложение на Закона за развитие на академичния състав. Професионалният ѝ опит в направление „Обслужване” на Столична библиотека допринася за изясняване темата на дисертацията.

Представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд обхваща 201 страници и е структуриран в увод, четири глави и заключение. Включени са 52 фигури. В Приложение са представени резултатите от анкетно проучване /22 страници/. Библиографията обхваща 241 заглавия на печатни и електронни източници.

Актуалност на темата

Значението на регионалните библиотеки в българските условия е безспорно, а успешното им функциониране се обуславя в значителна степен от комуникацията между всички структурни нива. Авторката се фокусира върху вътрешната комуникация, т.е. комуникацията между служителите вътре в организацията, като прилага общите принципи на вътрешната комуникация в организациите в конкретния случай на регионалните библиотеки. Обектът, предметът и целта са формулирани точно, а поставените четири задачи са свързани с теоретично изясняване спецификата на вътрешните комуникации в регионалните библиотеки, състоянието им, открояване на проблемните области и на оптималните

характеристики. Методологията включва прилагането на конкретни за целите на проучването подходи и на общонаучни методи, които авторката умело е приложила в изследването си.

В *първа глава* е направен подробен обзор на български и чужди изследвания по темата на дисертационния труд и се изяснява значението на използваните в изследването термини. Авторката отбелязва, че част от източниците разглеждат различни проблеми на регионалните библиотеки, без комуникативните процеси в тях. В друга част от източниците проблемите на комуникацията са разгледани теоретично, но в други видове структури. Авторката се опитва да намери пресечните точки на двете групи изследвания, за да запълни липсата на проучвания на вътрешнобиблиотечните комуникативни процеси, като ги обвързва и с изследвания върху психологията на комуникациите. Този задълбочен подход е подготвил теоретично докторантката и е помогнал да изпълни поставените задачи. Използваната терминология е разгледана изключително подробно. Направените от докторантката изводи в края на тази глава са, че съществува взаимовръзка между организация, структура и комуникация. Структурата определя отношенията между различните нива, което е в пряка връзка с организацията и организационната култура; от друга страна – важен инструмент за управлението е ефективната комуникация в библиотеката. Тя от своя страна е условие за ефективността на нейното функциониране. Тези теоретични изводи се проверяват чрез емпиричното проучване в трета и четвърта глави.

Във *втора глава* е проследена историята и развитието на регионалните библиотеки и е изяснен съвременният им статут. Изводът на авторката е, че протичащите социални процеси в страната изискват преосмисляне на националната библиотечна инфраструктура и диференциран подход при отчитане дейността и финансирането на регионалните библиотеки. Добрите вътрешнобиблиотечни комуникации са условие за интегриране на служителите и изграждане на колектив.

В *трета глава* са анализирани комуникативните процеси в регионалните библиотеки на базата на проведените анкети.

Наблюденията и изводите са осъществени въз основа на емпиричен материал, който включва данните от анкетно проучване, проведено през периода 2016-2017 г., обхващащо всички регионални библиотеки с изключение на една, отказала да попълни анкетата. Към данните са добавени и сведения от други източници, главно публикации, за да се компенсират някои несъвършенства на попълнените анкетни карти. Картата е попълнена от представители на трите йерархични нива, определени в целите на изследването – библиотекари, средно ръководно

равнище и ръководители – директори и зам.-директори. Залегналите в анкетата въпроси засягат вертикалните и хоризонтални нива на комуникация и връзката им с работната среда; каналите за комуникация; комуникацията по отношение на структурата и организационно-структурните промени; комуникацията при формиране на неформални групи в библиотеката. Изследвани са още оценката на важност и удовлетвореност от вътрешните комуникативни процеси, състоянието на вътрешнобиблиотечната комуникация и как то влияе на цялостната библиотечна дейност. Направените изводи от анкетното проучване показват, че е налице ясна представа за връзката „качествени вътрешни комуникации – добър мениджмънт и работен климат – добри резултати”, т.е. доказана е връзката между вътрешните комуникации и ефективността на библиотечната институция. Анкетната карта е много подробна /обхваща 31 въпроса/, като повечето въпроси изискват един отговор, а получените резултати са представени в проценти. Резултатите от анкетата дават основание на докторантката да определи оптималните характеристики на процесите на вътрешна комуникация в регионалните библиотеки на микрониво, т.е. вътре в тях. Направен е и опит да бъде установено влиянието на макрониво – т.е. комуникациите, насочени навън, към потребителите на библиотеката. Тези характеристики са обект на *четвъртата глава*, която е основна за изследването. Докторантката определя следните характеристики – добър контакт и отношения между ръководители и ръководени; ефективна употреба на каналите за комуникация; мотивираност и ангажираност на всички работещи в библиотеката; разбиране на изпратените съобщения; ролята на ръководителите; управление на процесите на общуване. Изводът, до който достига е, че връзките между вътрешните и външните комуникативни процеси са важни на микро и макро ниво, но се подсилват от статута на регионалните библиотеки, т.е. може да се допусне по-висока значимост на външните изяви на библиотеката в рамките на общността, която обслужва. Много добро впечатление в тази глава прави обстойното представяне мнението на водещи специалисти по темата, задължително придружено със собствени изводи на докторантката.

Заключението обобщава анализите и изводите и откроява приносите.

Авторефератът представя дисертационния труд, а посочените публикации са по изследваната тематика. Приложението и фигурите онагледяват текста, а използваната литература е актуална и добре подбрана. Трите публикации са свързани с темата на дисертационния труд.

Приноси

Приемам приносите с теоретичен и приложен характер, посочени от докторанта. Успех е използваният в първа глава подход, чрез който тя откроява пресечната точка между общите теоретични постановки за вътрешна комуникация в организациите и изследванията на библиотечните проблеми, без тези, свързани с комуникацията, за да изясни вътрешнокомуникационните библиотечни процеси и да ги характеризира, като прилага инструментариума на различни науки. Тези постановки са приложени конкретно към регионалните библиотеки, апробирани са чрез анкетното проучване, като на основата на техния анализ за изведени проблемните области. Всичко това логично е довело до постигането на основната поставена цел – извеждане на оптимални характеристики на вътрешнобиблиотечните процеси - и може да допринесе до подобряване на библиотечния мениджмънт и до повишаване ефективността на библиотечните дейности.

Заключение

Като имам предвид изложеното дотук, **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” на Светослава Милчева Тончева** по професионалното направление 3.5. „Обществени комуникации и информационни науки („Книгознание, библиотекознание и библиография”).

04.02.2019

Доц. д-р Елена Янакиева